

De a játékost leverte lábáról a halál és az özvegy most maga marad a megsokasodott gondokkal. Ebből az időből való a közölt hat levél, tele friss, sebzett emlékezéssel. A fájdalom érzelmek mögött azonban felfokozottan lüktet a régi energia, hiszen annyi a tennivaló. Felelősséggel tartozik már nemcsak a gyermekekért, a házért, de a férj szellemi hagyatékáért is. Levelekkel keresi fel a régi barátokat; a kiadást gondos kezekben szeretné tudni. Bár józanabbnak tartja magát a kiválogatásban, Kazinczy rokonszenvével és bizalmatlanságával nézi őket, öntudatlanul egyre jobban alkalmazkodva az örökeleven szellemi irányításhoz. A pesti kör és Guzmics neki is közel állnak a szívéhez, Dessewffyvel már néha bizonytalan, a hálátlan tanítványok kihívják haragját. «Bajza verdient in keiner Rücksicht die Schriften des Edlen zu betasten, da er oft verwegen gegen ihn handelte.» Észre sem veszi, a kiadatlan kéziratok körüli buzgólkodásban a háziasszonyból irodalmár lesz, kiismeri magát az intrikákban, ítéleteket mond, Kölcseyt dicséri, a tudós társaságot leszólja. «In zehn Jahren wird die G. Gesellschaft ihren schönen Wert wohl verlieren. Die würdigen Glieder sind hintengesetzt und schwache Männer ohne Wissenschaft häufen sich.» A vezér lelke mosolyoghatott a leghívebb tanítványon!

Halász Gábor.

A legújabb kor világtörténete. Az utolsó hatvan esztendő világpolitikai eseményeit írta meg *Balla Antal* negyedfélszáz lapterjedelmű kötetben, amelyet ez évben a Kir. Magy. Egyetemi Nyomda készített a Könyvbarátok Szövetsége számára.

Balla neve előnyösen ismert azon magyar írók között, akik a legújabb kor történetével foglalkoznak. Nem rég a Magyar Szemle Kincsestárába egyik füzetében foglalta össze az utolsó száz

év történetét. Jelen művében pragmatikus összeállítását adja azoknak az eseményeknek, amelyek a világhatalmas katasztrófa kitöréséhez vezettek, a legújabb források világánál tárgyalja le a világháborút és annak máig érezhető következményeit.

Műve elsősorban politikai történet. Miután a bevezető részben a XIX. század liberális mozgalmait és a modern nemzeti államok kialakulását röviden ismertette, az imperializmus korát (1871—1900), a kor kimagasló vezető alakjai: Bismarck és Disraeli működése kapcsán rajzolja. Látjuk elevenen mint teszi Bismarck az európai kontinens vezető hatalmasságává a német birodalmat s mint alakítja meg Disraeli főleg külpolitikai sikereivel az angol impériumot. Míg a legyőzött Franciaországot és a monarchiát belső bajai kötik le, az új Olaszország a modern berendezkedés gondjaival van elfoglalva, Oroszország 1877-iki támadása és hadi sikerei a balkáni kérdés nehéz problémáját vetik fel. — A berlini kongresszuson Bismarck elnökle mellett rendezik a nagyhatalmak a Balkán birtokviszonyait, fájó sebet ütve a győztes Oroszországon. Bismarck Németországa hatalmának tetőfokán állott, amelyet még erősített a hármasszövetséggel. S amikor a francia nacionalisták revanspolitikája háborúval fenyegetett, duzzadó önérzettel mondta Bismarck: «Mi németek csak Istentől félünk, különben semmitől a világon».

A nagy német politikust azonban nem értette meg új, szertelen ambícióktól fűtött uralkodója, II. Vilmos. Bismarck lemondott, s bár kancellárutódai messze elmaradtak mögötte, a nagy német birodalom rohamosan fejlődött gazdasági téren, gyarmatok szerzésében, az ország militarizálásában, s főleg haditengerészetben. Nagyarányú emelkedése felkeltette Anglia féltékenységét, s a revanchetól fűtött Franciaország a balkáni kérdésben visszaszorított cári hatalommal szö-

vetkezve Triple Alliance-szá bővült az angol impérium csatlakozása következtében.

A központi hatalmak hármasszövetségével szemben kialakult hármasszövetség nemcsak nagyobb erőt képviselt, de külpolitikája jóval mozgékonyabb, ügyesebb volt. Valóra vált célja, a nemes vad, Németország bekerítése. A világpolitikában fel-felmerülő kérdések, akár Ázsiában a bagdadi vasúté, avagy Afrikában Marokko ügye, Európában a Balkánkrízis folyton lappangó zsarátnoka, a tripoliszi s a balkánháborúk egyre közelebb sodorták a szemben álló szövetséges feleket a véres leszámoláshoz. Az imperialista Európa drámája a kifejlődéshez, a kataklizmához közeledett. Szinte mesterségesen szítják a nagyhatalmak vazallusai a tüzet, hogy minél előbb lángra lobbanjon a sok politikai gyűlékony anyag. A serajevói revolverdörrenést puskák, gépfegyverek, ágyúk pokoli dörgése követte négy hosszú éven át s az imperializmus modern Bál istensége nemcsak a békebeli emberi javak sokszáz milliárdnyi értékét, hanem erőteljes férfiak és ifjak millióinak hekatombáit hamvasztotta el tűzáldozatában. Győzött az entente s a békediktátumok nem nyugalmat hoztak, hanem a létfenntartás harcát a gazdasági és nemzeti megsemmisülés ellen.

De ezt a világgazdasági válságot már nemcsak a legyőzöttek, hanem a győzők is sínylik s «a művelt népek teljes szolidaritása nélkül nem oldható meg». — Szinte «a barbárságba való visszacsúszás fenyeget bennünket». Valóban igaz a szerző művének végső gondolata: «soha egy nemzedék, soha egy korszak sem állott olyan bonyolult, súlyos, nagy feladatok előtt, mint a mostani».

Ennek az izgalmas kornak a legújabb források alapján való éles rajzát adja eleven tollal Balla Antal műve.

Závodszyk Levente.

Debreceny Lili versei : Aranyalmafa

1932. A szerző kiadása. «Magam vagyok vers száz alakban», mondja a költő *Vers a vers ellen* c. költeményében. Ez a kijelentés tükrözi leghívebben Debreceny Lili költészetét. Egy lélek belső történéseit kapjuk a versekben. A valóság nála messze reflexiók mögött van elrejtve, nem ad élményt, sohasem láthatjuk a külső impulzust, ami a versnek több reális színezetet adna, hanem mindig a másodlagos terméket, az impulzusról megindult reflexiókat. Még olyan témánál is, amilyen a *Mint a gizehi Szfinx*, a szemlélet azonnal belső kapcsolatot teremt az énnel s az egyéni életérzés, ez a centrális törekvés magába olvasztja az objektív szemléletet, hasonlattá: «így kellene élnem nekem is, szoborra merevedve» stb.

Ilyenformán a költemények nem adnak változatos képet, hiányzik sok szín és ezt a hiányérzetet növeli bizonyos témák megismétlődése és sok esetben növeli az egyhangúságot témák egymásbaolvadása. Például egyik téma: «Egyek vagyunk a földdel, amelyből felsarjadtunk, mint a fák és jó a föld, amely újra magához ölel». Ez a gondolat kétségkívül termel egykét nagyon finom és szép verset («Téli sár az utakon». «Aranyalmafa»), de mivel sok más verset is aláfest, az egyszínűség érzését fokozza.

A másik téma: Nem lehet megöregedni. Egészen érdekes feladat átkísérni a gondolatot az egyik versből a másikba. Ilyenformán 6—8 vers mondanivalója alakul így: «Lepke: Jó lenne lepkének lenni, gondtalanul játszani». Következő vers: «Játszani akarok». Itt a játék szó értelme bővül: játszani az élettel, kijátszani az emberi érzéseket, gondolkodás nélkül élni, játszani «szavak lapdajátékát szemek verőjével». «Egyszer úgy is meghalunk.» — Követjük a gondolatot a másik versbe: «Huszedik század». Ime tehát játszani kell, nem le-